

תרומה

תרומת האדנים ותרומת המשכן בעבודת ה'

מבוסס על: לקוטי שיחות חלק י"א, שיחה א' לפרשת תרומה

- מהו הקשר בין עבודת הקבלת-עול לתרומת חצי השקל שנתנו בני ישראל עבור אדני המשכן?
- מהי סגולתו המיוחדת של ה"מודה אני", ואיך הוא קשור לקריאת-שמע ולתפילת ה'עמידה'?
- מהו התנאי הנדרש כדי שעבודתו של האדם משך היום תפעל התקשרות בלתי מוגבלת לקב"ה?
- שלושת 'תרומות המשכן' כסדר הדרגתי בעבודת ה' בחיי היום יום, בכוחו של "ויקהל משה".

הקדמה

שאלת היוזם: מדוע נוסח התפילה הוא (כמעט¹) אחד עבור כל יהודי? מדוע שלא נתאים התפילה לפי דרגת האדם וצרכיו האישיים? ובכלל, האם אנשים, נשים וקטנים מחויבים בתפילה באותה מידה? ובכן, התשובה שלא ה' זו טמונה בתחילת פרשתנו, בתרומות השונות שהקב"ה ציווה לישראל בקשר לבניית המשכן ולתפעולו היומי.

בשיעור זה נלמד איך בסדר התרומות אלה נמצאת הוראה בעבודת ה' עבור סדר היום של כל יהודי, בבניית המשכן האישי לקב"ה. וכמובן שכל זה יהווה הוראה בעבודת ה', בחיי היום-יום, וכפי שנבאר בעז"ה.

מקור 1

שלושת התרומות המרומזים בתחילת פרשתנו

בתחילת פרשתנו, הקב"ה מצווה למשה על להתרים בני ישראל עבור בניית המשכן:

תרומה כה, א: וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמַתִּי. וְזֹאת תִּקְחוּ מֵאֵתָם: זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֵׁת...

בטח שמתם לב שהמלה 'תרומה' הוזכרה כאן שלשה פעמים... רש"י מביא הטעם לאזכורים אלה:

רש"י: אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ: ג' תְּרוּמוֹת אָמְרוֹת כָּאן; אַחַת - תְּרוּמַת בָּקָע (=חצי שקל²) לְגַלְגֶּלֶת שֶׁנַּעֲשׂוּ מֵהֶם הָאֲדָנִים .. וְאַחַת - תְּרוּמַת הַמִּזְבֵּחַ בָּקָע לְגַלְגֶּלֶת לְקוֹפּוֹת לְקָנוֹת מִהֶן קָרְבָּנוֹת צְבוּר, וְאַחַת - תְּרוּמַת הַמִּשְׁכָּן נִדְבַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁהִתְנַדְּבוּ.

במילים אחרות: הקב"ה מדבר כאן בעצם על שלשה תרומות שונות בקשר לבניית המשכן:

- תרומת מחצית השקל שנתן כל איש, שמהם³ נעשו ה'אדנים' של המשכן (ציור בעמוד הבא).
- תרומת מחצית השקל שמהם נקנו קורבנות הציבור שהוקרבו בכל יום ויום.
- תרומה כללית, בה כל אחד נתן החומרים הנדרשים לבניית המשכן, כפי נדבת לבו.

מקור 2

האם תרומות אלה הינן תמידיות או חד פעמיות?

והנה, בקשר לתרומה השנייה (עבור קורבנות הציבור) מובן אכן שהיא מצווה תמידית, הנמשכת עד היום הזה (וגם בזמן הגלות עושים זכר למצווה זו - ראה הערה⁴), כמובא ברמב"ם:

רמב"ם הל' שקלים א, א: מִצְוַת עֲשֵׂה מִן הַתּוֹרָה לְתַנּוֹת כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, אֲפִלּוּ עֲנֵי הַמִּתְפָּרֵס מִן הַצְּדָקָה - חַיִּב .. שֶׁנֶּאֱמַר: "הָעֵשִׂיר לֹא יִרְבֶּה וְהַדֵּל לֹא יִמְעִיט וכו'" (תשא ל, טו).

ביוגרפיה - רמב"ם:

רבי משה בן מימון, נולד בקורדובה שבספרד בשנת 4898 (1138). גולת הכותרת של ספריו הוא ה"משנה תורה" בו סידר רוב סוגיות הגמרא, לפי נושאים.

¹ הערה כללית: בשיחה זו מדובר בעיקר על נוסח הקריאת-שמע ותפילת ה'עמידה', שהוא אכן כמעט אחד בכל הנוסחאות. מה גם, שהנקודה העיקרית כאן אינה חילוקי הנוסחאות בתפילה (אשכנזים, ספרדים וכו'), אלא יותר על הטעם מדוע התפילה אינה מותאמת לכל אדם ואדם, שכל אחד יתפלל לפי סגנון מחשבתו והרגשותיו.

² כלשון הכתוב (פקודי לח, כו): "בָּקָע לְגַלְגֶּלֶת - מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְכָל הַעֵבֶר עַל הַפְּקָדִים מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה..."

³ כלשון הכתוב (פקודי שם): בָּקָע לְגַלְגֶּלֶת .. לְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים. וַיְהִי מֵאֵת כָּפֹר הַכֶּסֶף לְצַקֵּת אֶת אֲדָנֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אֲדָנֵי הַפְּרָכָה מֵאֵת אֲדָנִים לְמֵאֵת הַכֶּסֶף כְּכֹל לְאֲדָן. מהכסף עצמו יצקו את אדני המשכן.

⁴ הזכר למחצית השקל הוא בקריאת פרשת שקלים לפני ר"ח אדר, ובנתינת כסף כזכר למחצית השקל - לפני פורים.

אכן, התרומה הראשונה (עבור האדנים) והשלישית (עבור כללות חומרי הבנייה) נראות לכאורה קשורות רק לזמן בניין המשכן (והמקדש⁵), כפי שהכתוב מתאר זאת בפרשת ויקהל:

ויקהל לה, כא: ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת ה' למלאכת אהל מועד ולכל עבודתו ולבגדי הקדש.. כל איש ואשה אשר נדב לבם אתם.. הביאו בני ישראל נדבה לה'.

[ועפ"ז, היה מקום לומר שתרומות אלה לא שייכות בזמן הזה, ונלמדות רק כסיפור דברים בעלמא; אכן, ברור שהדבר אינו כך, וגם מתרומות אלה נלמד הוראה בעבודת ה':]

לקוטי שיחות: מכיון שהתורה היא נצחית, בכל זמן ובכל מקום, הרי מוכן שבעבודת האדם ברוחניות, ישנן עכשו גם שני בחינות אלו דתרומת האדנים ותרומת המשכן - ב"משכן הרוחני" שבתוך כל אחד ואחד מישראל⁶.

מקור 3 סמליות תרומת האדנים ותרומת המשכן בעבודת ה'

כדי להבין מושג תרומות אלה בעבודת ה', יש להתעכב קודם על החילוקים שביניהם (ראה הערה⁷):

(א) בתרומת האדנים - הסכום היה קבוע לכל אחד, מחצית השקל דווקא; משא"כ בתרומה הכללית - שכל אחד היה יכול לתת כפי נדבת לבו (כמובא בפסוק הנ"ל בפרשת ויקהל).

(ב) בתרומת האדנים - רק האנשים בני עשרים² ומעלה נצטוו להשתתף; משא"כ בתרומה הכללית - שכל יהודי היה יכול להשתתף, בכל גיל, אנשים נשים וטף⁸.

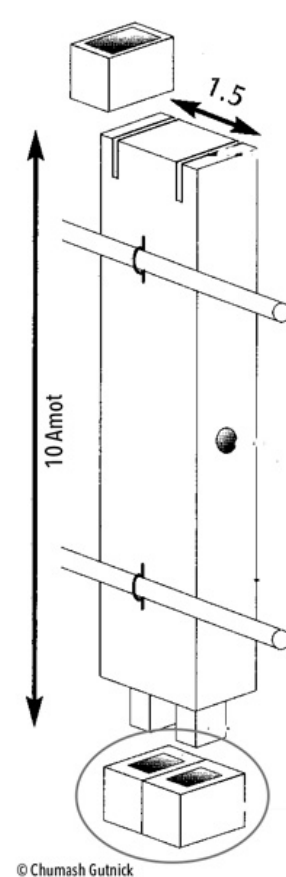
ובכן, החילוק הראשון, מתבאר ביסוד ביאור תרומת האדנים ותרומת המשכן בעבודת ה':

לקוטי שיחות: תרומת האדנים - עניינה בטול וקבלת על הכא מצד עצם הנשמה, שבזה שוים כל אחד מבני ישראל; מה שאין כן התרומה לכללות המשכן - שעניינה עבודת האדם בכוחות הפרטיים שלו דשכל ומדות, שבזה ישנם חלוקי מדרגות שונות לפי מצבו הרוחני של כל אחד, שאינה דומה "נדבת הלב" (ביורו וזיכך המידות על ידי העבודה במוח ולב) של האחד לשני.

הקשר בין האדנים של המשכן למושג הקבלת עול':

לקוטי שיחות: האדנים - אף שהם דבר הכי תחתון שבמשכן, הרי הם, ביחד עם זה, היסוד של המשכן כולו. ודגמתם בעבודת האדם הוא בחינת הקבלת על, דהן אמת, שבגלוי אין נרגש בה אור אלקי כפי שהוא נרגש בעבודה פנימית דמח ולב, אבל עם כל זה הרי היא יסוד וראשית העבודה. ולכן היו כל בני ישראל שוים ב"תרומת האדנים", היינו בענין היסודי והכללי של קבלת על ובטול המשך בעצם הנשמה.

משא"כ בתרומה הכללית, המסמלת את העבודה הפנימית של האדם בעשרת⁹ כוחותיו של מוחו וליבו - המשתנים בין אדם לחבירו, לכן בסכום תרומה זו היו גם חילוקים בין אדם לחבירו. אלא שעדיין יש להבין, אם תרומת האדנים מסמלת את הקבלת עול הנמצאת אצל כל בני ישראל, מדוע בתרומה זו נתחייבו רק אנשים בני עשרים ומעלה ולא כל בני ישראל - ללא חילוקים? [ומזה מוכח, שאמנם הקבלת עול שווה אצל כל יהודי (וכפי שנבאר תיכף), אבל בביטוייה ישנם כמה אופנים שונים, בהקשר לדרגתו של האדם והתקדמותו בעבודת ה'.]

⁵ עיין בהערה 7 בשיחה, בשיטת הרמב"ם שפסוקים אלה שייכים הן במשכן והן במקדש - כל יהודי חייב להשתתף בתרומה.
⁶ כפירוש הידוע על "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" - "בתוכו" לא נאמר, אלא "בתוכם", בתוך כל אחד ואחד מישראל. ועפ"ז ברור, שאם בכל מצוות התורה ניתן למצוא הוראה בעבודת ה', כל שכן שהדבר הוא כך בקשר לבניית המשכן, שיש לפרש העניין בקשר לבניית המשכן הרוחני שבתוך כל אחד ואחד - שזהו עניין תמידי, בכל מקום וזמן.
⁷ במהלך השיחה לא נתעכב כ"כ על תרומת המזבח, אלא בעיקר על החילוק בין תרומת האדנים ושאר התרומות. ובדרך אפשר יש לומר הטעם לכך: מילא שמחלקים בין תרומת בניית המשכן לבין תרומת המזבח - זה מוכן, מדובר בשני תחומים שונים לגמרי - בנייה ותפעול; אבל מדוע האדנים יצאו מכלל תרומת המשכן, לתרומה בפני עצמה? ועל זה יבוא הביאור שזהו שני שלבים שונים בעבודת ה', וכפי שנבאר בארוכה בעז"ה.
⁸ כמובא באבות דרבי נתן פרק יא; ומבואר באור החיים (תרומה כה, ב), שהגם שבדרך כלל "אין פוסקין צדקה על היתומים", בתרומה זו משה ביקש מכל אחד, מכיון שכולם הוצרכו לכפרה על חטא העגל (עליו התורה תספר רק בפרשה הבאה).
⁹ בהתאם לכך שקרשי המשכן (המושגים על האדנים) - היו בגובה עשר אמות, כנגד עשרת הכוחות הפנימיים של האדם: במוחו - חכמה בינה ודעת; בליבו - חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות. (ואכ"מ בפירוט הדעות השונות שבה).

הדבר יובן בהקדים פירוט סדר היום של כל יהודי, המתחיל בביטוי הקבלת עול דרך ה"מודה אני":

היום יום י"א שבט (תרגום): סדר היום מתחיל ב"מודה אני", ואומרים זאת קדם לנטילת ידים, אפילו בידים טמאות - מפני שכל הטמאות שבעולם אין בכותם לטמא את ה"מודה אני" של יהודי¹⁰.

אכן, אחרי ה"מודה אני", מגיע סדר שלם בעבודת ה':

לקוטי שיחות: אחרי הקדמת ההודאה מתחיל סדר העבודה הפנימית דקריאת שמע ותפלה, בנסח אָחִיד לְכָל הַדְרָגוֹת (ראה הערה¹ ומסגרת); [ותרומת האדנים הוא בְּדַגְמָה לְעִבּוּדָה זו - שְׁנַתְחַיְבו בָּהּ רַק אֲנָשִׁים "מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה"²];

ומבית הכנסת לבית המדרש - למווד התורה; ואחר כך העבודה במשך כל היום כלו הפאה באפן של "הנהג בהם מנהג דרך ארץ"; [והנהגה לכללות המשפך הוא בְּדַגְמָה לְעִבּוּדוֹת אֵלֶּה - שְׁכָל אֶחָד מְחַיְבֵי בָּזָה, גַּם הַנְּשִׂימ וְהַטָּף].

[במילים אחרות: אכן סדר היום של כולם מתחיל עם "מודה אני", אבל בהמשך עבודת היום יכולים להיות חילוקים בין אדם למשנהו (כפי הטבע שהקב"ה ברא בעולמו):

האנשים - מוכרחים לעבור דרך תפילה ולימוד תורה, ורק אז להיכנס בעבודה בחיי היום-יום.

הנשים - אינן מחויבות בתפילה ובלימוד תורה באותה מידה בה האנשים מחויבים¹¹.

וחילוק זה הוא בהתאם לחילוק בין התרומות השונות: תרומת האדנים (השייך לעבודת התפילה בקריאת שמע ובשמונה עשרה) - רק אנשים נחייבו בו בפועל; משא"כ תרומת המשכן הכללית (השייכת ללימוד התורה ולעבודה משך היום) - שכולם יכלו להשתתף בזה, לפי דרגתם ומעלתם].

מקור 5

בתפילה - האדם מפנים את ה"מודה אני" במוחו וליבו

[נשאלת השאלה: אם היהודי כבר ביטא את הקבלת עול שלו לקב"ה דרך ה"מודה אני" שלו, מה הוא כבר יכול להוסיף בעניין זה - דרך תפילתו, לימודו ועבודתו בחיי היום-יום?

ובכן, הביאור בזה הוא שתפילת הבוקר 'מרחיבה' את הקבלת עול בכוחות הפנימיים של האדם]:

לקוטי שיחות: העבודה דקריאת שמע (ותפלה) היא מצד הכוחות הפנימיים דמתח ולב, אָמְנָם מְכִינן שְׂבָאָה וְנִמְשָׁכָת עַל יְדֵי הַהִקְדָּמָה דְאִמְרַת "מוֹדָה אֲנִי", הוֹדָאָה וּבִטּוֹל מִצַּד עֵצֶם הַנְּשָׁמָה, לְכֵן נִרְגָּשׁ בָּהּ בִּטּוֹל זֶה וְהוֹדָאָה זֶה.

לְכֵן גַּם הַנְּסַח דְקָרִיאַת שְׁמַע (ותפלה), הִמְרָמֵז לִיסוּדָה שֶׁל עִבּוּדָה זו, הוּא בְּאִפְנֵי הַשְׁוֵה וּמְשוֹה אֶת כָּלָם.

[אלא שעבודה זו היא מוגבלת; דהנה, אמנם האדם כבר פעל שהקבלת עול שלו שהייתה מופשטת בשלב ה"מודה אני", הובאה לידי ביטוי באופן פנימי במוחו וליבו, אבל סוף-סוף ביטוי זה הוגבל בנוסח מוגדר (שאינו בשליטתו של האדם), במחשבות והרגשים שסוף-סוף הינם די מוגבלים].

מקור 6

החידוש בעבודת האדם משך היום, לגבי תפילתו

[אכן, אחרי שהאדם התפלל ולמד, מגיע שלב נפלא בו האדם יכול לבטא את הקשר שלו לקב"ה באופן בלתי מוגבל, גם בעיסוקו בביזנס הגשמי - יכול האדם לבטא הקשר שלו לקב"ה בסגנונו האישי (בלי שיכתיבו לו במה לעבוד), ועד שגם ה"תחתון" עצמו נעשה ל"דירה" עבור קב"ה:

לקוטי שיחות: בעבודת האדם שבמשך כל היום - אין בה הגבלות, באיזה אפן (איזה מספר ומלאכה וכו') לעשות לו יתברך דירה בתחתונים. פי ענינה - ש"התחתונים" כמו שהם במציאותם יעשו דירה לו יתברך על ידי שעוסק בהם לשם שמים, ויתרה מזו - באפן ד"בכך דרכיך דעהו" (ראה מסגרת).

הנוסח הקבוע של התפילה

בהתוועדות המקור (הערה 22):

"לא רק בקריאת שמע, ש"צריך לדקדק באותיותיה", "שלא ידגיש הרפה ולא ירפה הדגש כו" (כמובא בשולחן ערוך), אלא אפילו בתפלה, שעליה אמרו במשנה (אבות פ"ב מ"ג) "אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים כו" - הרי מבואר ברמב"ם (ריש הלכות תפלה) שכל המחוייבים בתפלה חייבים להתפלל בנוסח שתקנו אנשי כנסת הגדולה".

בהמשך ההתוועדות (הערה 25):

כנוגע לעיקר הקריאת שמע ותפלה, בדיבור ובמעשה - כולם בשווה; אבל מצד כחות הגלויים יש כמה וכמה חילוקי מדריגות:

בק"ש - "בכל לבבך" ועד "בכל מאדך" (ואתחנן ו, ה), מאד שלך, וכן בתפלה שיש בה כמה וכמה חילוקי מדריגות, ולא רק בין אחד לחבירו, אלא גם באותו אדם עצמו, כמארז"ל (ברכות לא, א) "כך היה מנהגו של רבי עקיבא, כשהי' מתפלל עם הציבור הי' מקצר .. וכשהיה מתפלל בינו לבין עצמו - אדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת".

עבודת "בכל דרכיך דעהו"

בהתוועדות המקור (הערה 26):

גם איש פשוט מחויב בעבודה זו, ואדרבה - יש מעלה יתירה באנשים פשוטים (אף שגם מי שאינו איש פשוט יש בו עצם הנשמה), כידוע מאמר הבעש"ט שפשיטות העצמות קשורה עם הפשיטות דאיש פשוט. וכמבואר אודות הנהגת הבעש"ט, שהי' מעורר אצל בני ישראל, אנשים נשים וטף, את "תהלות ישראל" (תהלים כב, ד) - שיהללו את הקב"ה באמירת "ברוך השם", "אמן יהא שמ' רבא" וכו".

¹⁰ וממשיך שם: "אפשר שחסר בזה או בזה, אך המודה אני נשאר בשלמותו". היינו שזה קשור לעצם נפש האדם, וכפנים.

¹¹ ראה בארוכה באות ג' בשיחה ובהערותיה. בקיצור: גם לדיעה שהנשים מחויבות בתפילה מסוימת בכל יום, יש לומר שהן יכולות לצאת ידי חובתן גם בבקשה קצרה סמוך לנטילת ידים; וכן בלימוד תורה - הן אמנם מחויבות ללמוד את ההלכות הצריכות להן, וכמובן שיכולות ללמוד שאר חלקי התורה (ולברך ברכת התורה ע"ז), אבל אינן מחויבות בכך.

ובמילא מובן שאינה מגבלת, אלא שיכת לכל אחד ואחד מבני ישראל. אלא שדרוש לזה גם נדבכת לב, היינו שיעשה כל זה בחיות ובהרגש הלב.

אלא שהצלחה מופלאה מותנית דווקא בהקדמת התפילה ולימוד התורה לפני שהאדם יוצא לעבודתו בחיי היום-יום; [חוץ אם מדובר במי שלא נצטווה על תפילה כזו (כנשים וטף), שיש לומר שישר קופצים לדרגה זו - בעזרת תפילתם ולימודם של בעלם ואביהם (ראה הערה 12, ועדיין צ"ע)].
ועפ"ז מובן מדוע התרומה הראשונה לבניית המשכן - עוד לפני התרומה הכללית עבור חומרי הבנייה - היתה תרומת האדנים, ביטוי הקבלת יעול לקב"ה גם בכוחות הפנימיים של האדם.

מקור 7

היסוד לבניית המשכן: משה מקהיל כל ישראל ומעורר בהם עצם הנפש

[הסברנו את תרומת האדנים (קריאת שמע ושמונה עשרה) ותרומת המשכן (לימוד תורה ועבודת היום) בעבודת האדם; כעת עלינו להסביר איפה מוצאים אנו בבניית המשכן את ה"מודה אני", ההקדמה הכללית לכל העבודה - השייכת לכל עם ישראל, אנשים נשים וטף ללא שום הבדל?]
ובכן יש לומר שהדבר מרומז בפרשת ויקהל, בפעולה שנקט משה עוד לפני ההתרומות השונות:

ויקהל לה, א: ויקהל משה את כל עדת בני ישראל...

מדוע משה הקהיל ישר את כל בני ישראל¹³ - כולל הנשים והטף? ובכן, יש לומר הביאור בזה:

לקוטי שיחות: הקהלה זו היתה בשביל לעורר את בחינת עצם הנשמה שישנה בכל אחד מבני ישראל בשונה, ולכן הקהיל משה את כל עדת בני ישראל גם נשים וטף, בכדי לעורר את עצם הנשמה שבכל אחד מישראל (ראה הערה 14 ומסגרת).
ועד"ז הוא בכל דור ודור, שהתעוררות עצם הנשמה באה על ידי בחינת "משה", נשיאי ישראל¹⁵ שהם בחינת הראש ומחין של בני ישראל שפדור, ובכוח זה יכל כל אחד ואחד בעבודתו דכחות פנימיים שלו לעשות לו יתברך דירה בתתונים.

התעוררות ע"י נשיא הדור

בהתוועדות המקור (הערה 28):
"והיינו, שגם אלו שנמצאים לאחרי השינה, שהיא "אחד מששים למיתה" (ברכות נז, ב), דהיינו שהיו שקועים רח"ל בקליפה שנקראת מיתה - מעוררים נשיאי ישראל את עצם נשמתם".

[במילים אחרות: היסוד לכל העבודה הוא בזה שנשיא הדור מעורר עצם הנשמה של כל יהודי, ובכוח זה - היהודי עוסק בעבודתו הפנימית והאישית, לעשות מכל עיסוקיו דירה לקב"ה!
וברור שהתכלית של כל זה הוא ביאת המשיח - כשכל העולם הזה יהיה דירה מושלמת לו יתברך].

להלן טבלת סיכום על התרומות בבניית המשכן הרוחני לפי ביאור השיחה (בדרך אפשר):

שלב בעבודת ה'	מושג	קהל היעד	סכום	הקהלת משה
שלב בעבודת ה"מ"מ	יסוד הקבלת עול' העצמי	אנשים, נשים וטף	--	"מודה אני" בהתחלת היום
קריאת שמע ותפילת העמידה	הפנמת הקבלת עול' במוח ובלב	אנשים - בני עשרים ומעלה	חצי שקל, לעני ולעשיר	תרומת האדנים
לימוד ועבודה משך היום	בניית דירה לקב"ה "בכל דרכיך דעהו"	אנשים, נשים וטף	כפי נדבת לבו של כל יהודי	תרומת המשכן

¹² כך משמע מסוף אות ז' בשיחה: "וכמו בעבודת כל יום ויום, שדוקא לאחרי עבודת ק"ש (ותפלה) של הגדולים בישראל יש בכח כל אחד ואחת מישראל לעשות דירה לו יתברך במשך כל היום".

בדרך אפשר: זהו ע"ד המבואר בלקו"ש חל"א יתרו א' (שלמדנו בעיון בשנת תשע"ז), ביסוד דברי הזהרה והאריז"ל, כשאדם עושה מצווה בה רק אנשים מחויבים - הדבר מועיל גם לנשמת אשתו (גם עוד לפני שהם מכירים בכלל...).

זהו חלק ג' ז, ב (תרגום): זווג של זכר ונקבה נקרא אָחַד .. וכשמתחברים קאָחַד שני חֲצָא גוף, נעשים גוף אָחַד, וְאָז נקרא אָחַד. טעמי המצוות [להאריז"ל] בראשית: "בעשות הזכר את המצוה, אין מהצרך שגם הנשים תעשנה לבה, כי כבר נכללת עמו בעת שעושה אותה המצוה... וְזוּו סוּד מֵה שְׁאֵמְרוּ רְבוּתֵינוּ ז"ל אֲשֶׁתוּ כְּגוֹפוֹ דְמִיָּא' (מנחות צג, ב)."

ומבאר שם בארוכה מדוע "עצם וכללות ישראל" תלוי דווקא באם, משא"כ הפרטים (כהן, לוי, ישראל) תלוי באם. ומקשר זאת עם הטעם לכך שהקב"ה צווה לתת לכל לראש "ראשי פרקים" של התורה לנשים, ופרטי התורה והמצוות לאנשים.

במילים אחרות: הקב"ה נתן תפקיד לכל אחד ואחת, כשהאיש עושה עבודתו - אשתו נהנית מזה; וכשהאשה עושה עבודתו - גם האיש נהנה מזה; ממילא, כשהאדם עושה תפילתו בשלימות - זה מועיל גם עבור אשתו תחי'. ועדיין צ"ע בשיחה זו.

¹³ אם התכלית היה רק לדבר איתם על ההתרומות, היה לו לכל לראש להקהיל את האנשים בני עשרים ומעלה עבור תרומת האדנים, ואחר כך להקהיל את כל העם עבור התרומה הכללית... מדוע ישר הקהיל את כולם? (וראה בהערה הבאה).

¹⁴ בהתוועדות המקור: ולכן לכל לראש אמר להם משה הציווי שבת, כי, ענין השבת אינו נעשה ע"י עבודת האדם, אלא שבת מקדשא וקיימא" (ביצה יז, א), ולכן, השייכות שבת לבני ישראל - כמארז"ל (ב"ר פ"א, ח) "אמרה שבת לפני הקב"ה רבש"ע לכולן יש בן זוג ולי אין בן זוג, א"ל הקב"ה כנסת ישראל היא בן זוגך" - היא בכל אחד ואחת בשהו, מצד עצם נשמתו".

¹⁵ כמובא בזהרה (תקוני זוהר תס"ט) שישנה "אתפשטותא דמשה" בכל דרא ודרא", ועיין בארוכה בתניא לקו"א פרק ב'.